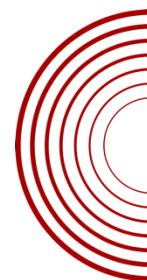

Årlig rapport til Stortinget om regnskapsrevisjon 2024

Presentasjon for pressen 11.11.2025

I den *årlige* rapporten om Riksrevisjonens revisjon av statens regnskaper, sjekker vi hvordan staten har *brukt* bevilgningene fra Stortinget.

I år gjør vi noe i tillegg. Vi legger – for *første* gang – frem Riksrevisjonens økonomiske *analyser*. Hvor vi ser *fremover* i tid.

Det jeg skal presentere i dag, kan oppsummeres slik:

Statsregnskapet og *årsregnskapene* er i *all* hovedsak riktige.

Vi har undersøkt *fem* konkrete saker, som utløser kritikk.

Vi kritiserer i tillegg *to* forhold som er knyttet *direkte* til årsregnskapene.

Og vi legger altså fram økonomiske analyser hvor vi vurderer hvilke økonomiske *utfordringer* staten står overfor.

Det første først: Det er som regel det Riksrevisjonen *kritiserer*, som får oppmerksomhet. Sånn er det med revisjon.

At alt er i skjønneste orden er *bra*, men kanskje ikke alltid like *spennende*. Vi *forstår* det.

Like fullt er det viktig for oss å *understreke* at gjennomgangen av regnskapene, og oppfølgingen av tidligere saker, viser at norsk statsforvaltning har *gjennomgående god kvalitet*. Det er viktig for *tilliten* til staten.

Statsforvaltningen tar også funnene våre på *alvor*. De bruker dem til å bli *enda bedre*. Det er *positivt*. Det betyr at revisjonen *virker*.

Årets gjennomgang viser at *statsregnskapet* i *all* vesentlighet er riktig, med *enkelte* forbehold.

Og at 220 av 230 årsregnskaper, i *all* vesentlighet er riktige.

Det er imidlertid *kritikkverdig* at Sametinget fra 2017 til 2019 har gitt lånegaranti til kjøp, drift og utbedringer av lokaler til det samiske museet Várdobáiki AS.

Lånegarantien er i strid med Grunnloven og bevilgningsreglementet.

Og det er *ikke tilfredsstillende* at Riksrevisjonen må ta *forbehold* om *deler* av Navs regnskap på grunn av *usikkerhet* rundt rapporteringen av ytelser på 475 milliarder kroner, fordi det er *betydelige* svakheter i *internkontrollen* i databaser for *alderspensjon, uføretrygd* avtalefestet pensjon og *foreldrepenger*.

Svakhetene handler hovedsakelig om for svak tilgangsstyring og at Nav ikke hadde tilstrekkelig logg føring over aktiviteter i disse databasene i 2024.

Det betyr at etaten ikke har kunnet gi Riksrevisjonen tilstrekkelig dokumentasjon på om det er gjort endringer i databasene for disse ytelsene i 2024. Vi har derfor ikke vært i stand til å fastslå om beløpene er uten regnskapsmessig vesentlige feil.

Dette er altså ikke tilfredsstillende og bryter med kravene i økonomiregelverket.

Ifølge Nav selv skal ikke dette ha påvirket utbetalingene.

Men det kan vi verken bekrefte eller avkrefte.

Nav må uansett utbedre svakhetene i internkontrollen og skjerpe rutinene.

Så vil jeg si at regnskapsrevisjon tradisjonelt sett har vært forbundet med at revisor sjekker at tallene er riktig ført.

Denne saken viser at i en digitalisert verden, har selve it-systemene fått mye større betydning for revisjon av regnskapene.

Vi har i år sett nærmere på *fem* enkeltsaker, som hver har sin egen rapport, i tillegg til å være omtalt i samlerapporten, vårt såkalte Dokument 1.

Vi mener det *ikke* er tilfredsstillende at *politiet* ikke gjør alle anskaffelser i tråd med anskaffelsesregelverket.

Det er heller ikke tilfredsstillende at *Utdanningsdirektoratet* ikke har etablert *rutiner* for å vurdere det samlede *risikonivået* for utvelgelse av tilsynsobjekter blant de private barnehagene og skolene.

Og det er ikke tilfredsstillende at *Statens vegvesen* ikke sikrer at *skattepliktig* bruk av tjenestekjøretøy blir dokumentert.

Så har vi undersøkt Skatteetatens kontroll med merverdiavgift. Vi mener det er *kritikkverdig* at *Skatteetaten* ikke i tilstrekkelig grad etterlever bestemmelsene i økonomireglementet om å forebygge og avdekke *økonomisk kriminalitet*.

Og det er kritikkverdig at Navs kontroll av utbetalingene til ortopediske hjelpemidler *ikke* er i tråd med folketrygdloven og reglene for økonomistyring i staten, og at *summen* av fakturakontroller og kompenserende kontrolltiltak *ikke* tilfredsstiller kravene til *internkontroll*.

Alle disse sakene og rapportene finner dere nå *lett* tilgjengelig på våre nettsider *riksrevisjonen.no*.

Den siste saken vil jeg utdype noe.

Ortopediske hjelpemidler er utstyr som skal *erstatte, støtte* eller *korrigere* deler av kroppen som ikke fungerer som de skal – enten av *medisinske* eller av *kosmetiske* grunner.

Det kan eksempelvis være proteser, støtteskiner, spesialtilpassede sko eller innleggssåler.

I fjor betalte Nav til sammen 2,6 *milliarder* kroner til de 17 verkstedene etaten har rammeavtaler med.

Vi har undersøkt hvordan *kontrollen* er med disse utbetalingene.

Konklusjonene våre er

- at Nav betalte 2,3 milliarder kroner i stønad for ortopediske hjelpemidler *uten* fakturakontroll i 2024
- at Navs kompenserende kontrolltiltak ikke veier opp for manglende fakturakontroll
- at Nav har betalt for hjelpemidler *før vedtak er fattet, også* når mottaker senere får *avslag* på søknaden
- at Nav i liten grad kontrollerer om fakturerte kostnader for reparasjoner og justeringer er *reelle*
- og at Nav ikke har *krevd tilbake* stønad som er utbetalt på uriktig grunnlag.

Nav kontrollerte altså bare 0,6 prosent av disse fakturaene.

Det betyr blant annet at etaten ikke vet om fakturaen samsvarer med det som er *bestilt*, om det er fakturert i henhold til *rammeavtalen* som Nav har med verkstedet eller om brukeren har *mottatt* hjelpemiddelet.

Til sammen øker dette risikoen for feilutbetalinger og for at aktører kan *utnytte* systemet til egen vinning.

Dette mener vi er *kritikkverdig*.

Jeg nevnte også innledningsvis at vi måtte ta *forbehold* om Navs regnskap på grunn av usikkerhet rundt rapporteringen av ytelser på 475 milliarder kroner.

Begge disse sakene handler om svakheter i *internkontrollen*.

Her mener vi Nav har et *betydelig* forbedringspotensial.

Riksrevisjonens oppdrag er å *kontrollere* at staten bruker fellesskapets midler slik *Stortinget* har bestemt.

Men vårt *ansvar* handler også om å bidra til forståelse – om å gi både *politikere* og *befolkningen* et realistisk bilde av hvilke utfordringer staten står overfor.

Derfor legger vi i år, for *første* gang, fram Riksrevisjonens vurderinger av økonomiske analyser som er gjort av Norges *finanspolitiske bærekraft*. Eller enklere sagt: Hvordan statens *pengebruk* henger sammen med hva vi *faktisk* har råd til – både *nå* og i *framtiden*.

Bakgrunnen er enkel: Vi står foran *betydelige* utfordringer.

Vi blir *flere eldre*. Vi trenger *mer helse og omsorg*. Vi skal styrke *forsvaret*, og vi skal gjennomføre en grønn *omstilling* som krever *store investeringer*.

Samtidig vokser *utgiftene raskere enn inntektene*.

Oljepengene vil fortsatt være viktige, men de *kan ikke* løse alt.

Flere av de *mest* utviklede økonomiene i verden som Japan, Italia, Frankrike, Storbritannia og USA, sliter med *vedvarende underskudd* og *økende gjeld*.

Norge står sterkt. Blant annet fordi vi har et stort *pensjonsfond* som vi kaller *Oljefondet*. Men vi er ikke *immune* mot de samme *langsiktige* kreftene som *svekker* bærekraften i andre lands økonomier.

Riksrevisjonens analyser handler *ikke* om *politikk*, men om *kunnskap*. Om *forståelse*.

For et samfunn kan bare ta kloke valg når folk *forstår* hva valgene innebærer.

Og *velgere* må forstå hva som står på spill, hvis politikerne skal ha *rom* til å gjøre det som er *nødvendig* – selv når det er *krevende*.

Riksrevisjonens rolle i dette er derfor *ikke* å foreslå *løsninger*, men å sørge for at beslutningene tas på et best mulig *grunnlag*.

Derfor presenterer vi i dag analyser som viser hvordan statsfinansene *utvikler seg over tid*.

Slik ønsker vi å bidra til en mer *opplyst* offentlig samtale om *bærekraften* i norsk økonomi.

Og til et *bedre felles* kunnskapsgrunnlag for *Stortinget, regjeringen* og *befolkningen*.

Først skal vi skue bakover noen år. Vi har, som man sier, *regnet litt på det*,
Og kommet frem til tallet *800* milliarder.
Nå kunne det vært fristende med en liten quiz, men jeg skal spare dere for det.

800 milliarder kroner, altså. Målt i *faste 2024-kroner*. Så mye mer
brukte *staten i 2024* enn i *2001*. Det tilsvarer en vekst på *75* prosent.

Utgiftene til *folketrygden* står for en *stor* del av økningen.
Bare siden 2019 har disse økt med *82* milliarder kroner. Til sammenligning
var *forsvarsbudsjettet* for 2024 på *90* milliarder kroner.

Utgiftene til *alderspensjon* har økt *mest*, men vi ser også en *betydelig* økning
i helserelaterte ytelser. Utbetalingene til *sykepeng*er, *arbeidsavklaringspen*ger
og *uføretrygd* økte til sammen med *37* milliarder kroner bare i løpet av
disse *fem* årene. *37* milliarder.

Hva så? er det sikkert noen som sier. Vi har jo *råd*. *Ja*, det stemmer.
Norge *har hatt* råd.

I samme periode har også *inntektene* økt. Også *inntektene* var *rekordhøye i*
fjor. Og helt sentralt står *oljeinntektene* og Statens pensjonsfond Utland.
Oljefondet.

I *2002* brukte vi *64* milliarder *2024-kroner*, fra *Oljefondet*. I *2024*: *415*
milliarder. Dette er det vi kaller *strukturelt* underskudd.
Det er altså *justert* for *konjunkturer* og andre *tilfeldige svingninger*.
Oljepengene finansierte i *fjor* over en *femtedel* av statsregnskapet.

En slik økning i oljepengebruken har vært *mulig* fordi *veksten*
i *verdien* av *Oljefondet* har vært *mye større* enn forventet.

Det skyldes først og fremst tre forhold:

- Høyere *avkastning* enn forventet fra *finansmarkedene* de siste ti årene.
- En *kronekurs* som har svekket seg de siste ti årene.
- Og økte *olje- og gasspriser* og *økt salg*. Dette har særlig økt inntektene de siste tre årene, primært som en følge av krigen i Ukraina.

Men ting kan endre seg. La meg gi en illustrasjon: La oss si at verdien av Oljefondet skulle falle med 10 prosent.

Det er ikke utenkelig. Vi ser stadig uroligheter i finansmarkedene. Og geopolitiske forhold kan fort gi store utslag på verdensøkonomien.

Et ti prosent fall i fondets verdi kan bety et kutt i mulig bruk av fondsmidler i det årlige budsjettet på cirka 60 milliarder kroner. Om vi skal holde oss innenfor handlingsregelen.

Staten vil altså ha 60 milliarder mindre å rutte med til offentlige tjenester.

Det ville vært et svært krevende kutt. Både for politikerne som ville måtte gjennomføre det, og for befolkning.

Denne illustrasjonen viser hvor sårbar den norske velferdsstaten kan være når en femtedel av statsregnskapet er finansiert av midler fra fondet.

Og denne sårbarheten er det viktig at vi diskuterer åpent fremover. Fordi vi har noen krevende realiteter i vente.

Perspektivmeldingen er Finansdepartementets rapport til Stortinget om hvordan norsk økonomi, velferd og offentlige finanser kan utvikle seg på lang sikt.

De som kjenner meg vet at det kribler litt ekstra før den kommer. Nerden i meg får næring. Men da jeg leste den siste perspektivmeldingen, altså fjorårets melding, ble jeg også bekymret. Ikke fordi det som stod, var nytt, men fordi det slo meg hvor kort tid det er til de krevende realitetene slår inn.

Ifølge fjorårets perspektivmelding har vi noen få gode år igjen. Til 2030. Frem til da vil de anslåtte inntektene øke mer enn utgiftene. Det skyldes i hovedsak høye oljeinntekter og at Oljefondets verdi forventes å øke. Som gjør at vi kan ta ut mer.

Men perspektivmeldingen viser også at - fra den ble lagt fram i fjor - vil utgiftene i snitt vokse med sju milliarder kroner mer enn inntektene hvert år fram til 2060.

Blant annet fordi inntektene fra oljevirkksomheten vil bli mindre.

Men hovedårsaken finner vi på utgiftssiden: Vi blir mange flere eldre.

I 2060 vil vi være 700 000 flere over 67 år enn vi er i dag.

Det er helt *fantastisk*! Tenk at så mange flere av oss får leve *gode* og *meningsfulle* liv - *lengre*. Dette er et *stort* gode.

MEN: Det koster penger: Og jeg er *usikker på* om det norske folk er *klar over hvor mye* det vil koste, og hva det faktisk *betyr*, altså hvor mye samfunnet *må omstille seg* og hvor *harde prioriteringer* politikerne *må gjøre* fremover.

De *kuttene* som er nødvendige, er *langt større* enn det som diskuteres i den offentlige debatten om dette i dag.

Derfor handler *ett* av spørsmålene vi stiller i våre analyser, om *noe* av midlene fra oljefondet *kunne være holdt*, eller *bør* holdes igjen.

Økt bruk nå vil kunne skape utgiftsforpliktelser i fremtiden. Alternativet er å la *mer* bli stående i fondet.

Det ville *isolert sett* ha økt fondets verdi og med det økt den *fremtidige* verdien av fondet, noe som ville ha gjort det *litt* lettere å finansiere den sterke utgiftsveksten som vi forventer i årene som kommer.

I analysene peker vi på at beregningene i Perspektivmeldingen er *usikre*. De kan være *for* optimistiske.

Beregningene forutsetter blant annet kun en *moderat* økning i standarden på offentlige tjenester, i motsetning til den *sterke* økningen vi har bak oss, som ville betydd *enda* høyere utgifter. De forutsetter også at *produktivitetsveksten* blir positiv og et moderat *fall* i antall arbeidsplasser.

Det er helt avgjørende at politikerne tar denne *usikkerheten* på alvor og ikke fører en for optimistisk eller kortsiktig politikk.

Norge står altså overfor en *trippel* utfordring:

- Staten må finne *sju* milliarder mer *hvert år*, blant annet for å finansiere at vi blir stadig flere *eldre*.
- Et *fall* i verdien på verdens børser vil føre til at *verdien* på oljefondet faller. Det vil bety *mindre overføringer* til statsbudsjettet innenfor handlingsregelen.
- Og det er *usikkerhet* om anslaget for de fremtidige utgiftene. De kan bli *enda høyere* enn anslått.

Jeg vil understreke viktigheten av at både *Stortinget* og *befolkningen* har *oppmerksomhet* om disse forholdene.

Det er *derfor* vi bidrar med fakta og analyser, som grunnlag for en *opplyst* debatt om *svært* krevende avveininger fremover.

Det kan Riksrevisjonen gjøre fordi vi er *uavhengige*. Så vil jeg understreke at vi verken *kan* eller *vil* peke på *hvilke* politiske *løsninger* som bør velges.

Vår rolle er å vise *utfordringene*, *ikke* å foreslå *kutt* eller *skatteøkninger*.

Men vi har et ansvar for å gjøre det *tydelig* *hvilke* vanskelige valg våre myndigheter og vi som samfunn står overfor.

Takk for oppmerksomheten.